

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XXIX. Carpentoraten. Aquarum. De materia aquarum, Et sub earum concessione quæ veniant, Et quæ concedenti reservatæ censeantur, Et de possessorio retinendæ, seu de manutentione in proposito ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

dictæ antiquæ consuetudinis dividens aquam æstivam ab hyemali, cum sit consuetudo non devians à dispositione juris, qua attenda datur etiam hæc divisio, ut in l. 1. & toto tit. ff. de aqua quotid. & æstiva; Quodq; in hac materia servanda sit consuetudo ad litteram probat text. in l. manifestè C. de servit. idèdque illius observantia demandanda erat, quamvis per alteram partem hujusmodi consuetudinem non benè probatam esse diceretur, quasi quod usus, vel non usus aquæ per habentes prædia in latere sinistro fuisset mera facultas, contra quam non præcedente prohibitione cum subsequuta acquiescentia non datur præscriptio, quoniam hæc exceptio utpotè respiciens petitorium, ac pendens à probationibus hinc inde faciendis, impedire non debeat præfatis habentibus prædia in latere dextero manutentionem in possessione, quæ erat incontrovertibilis, dum in hac materia sufficit pro manutentione, quod ita anno præcedenti servatum esset ad text. in d.l. 1. ff. de aqua quotid. & æstiva Ruin. cons. 191. num. 4. & seqq. lib. 1. Greg. dec. 00. num. 1. Rot. dec. 213. num. 1. apud Postum de manut. idem Postum d. tract. observ. 34. num. 8.

Verum etiam in petitorio distinctionem prædictam inter possessionem jure facultatis vel jure prohibitionis, rectè procedere dicebam in particulari præscriptione, de qua controversia esset inter duos privatos, secus autem in consuetudine generica seu universali concernente regiones seu contratas in universum, cum tunc inter consuetudinis requisita, istud præcedentis prohibitionis cum subsequuta acquiescentia necessarium non videatur, quia sufficit ita generaliter per longissimum tempus servatum esse absq; contradictione, in hoc enim differt consuetudo à præscriptione, quod ista respicit jus privatum illa verò jus publicum seu universale proportionabiliter & discretivè adden ad Gregor. decis. 191. Capoblan. de Baron. pragmat. 1. num. 186. & seqq. Penia decis. 754. 861. 993. & 1145. decis. 20. par. 3. recent. num. 1. & seqq. ubi late annotantes; Et ex quo sequitur, quod præscriptio reputatur in jure odiosa, præterquam immemorabilis, consuetudo autem reputatur favorabilis.

Maximè quia huic consuetudini magna æqualitatis ratio assistebat; Cum enim duo latera seu contrate fluminis dicantur istud possidere pro communi, itaut quælibet ex eis debeat illius commodum sentire, ac beneficio juvari tanquam sociæ, usus verò utrique eodem tempore sit incongruus, Hinc proindè justè consuetudo induxit dictam proportionatam divisionem, per quam utriusque contrate benè consulitur, quia hyberno tempore ob aquarum copiam, rectè deservit pro molendinis, æstivo autem cum pro istis non sufficiant, congruè adaptantur pro hortis, & prædijs alterius contrate, undè merito in materia aquarum prodijt juris propositio, de qua in d.l. manifestè C. de servit. cum concordan; ut antiqua consuetudo servanda sit, atque hanc ex dicta facti circumstantia dicebam mihi videri veritatem.

Ut altera pars intentum obtineret, cognita potentia Baronis, cui ob jam dictam circumstantiam, Perronus & ceteri contradicere volebant, insistebat super adulatorio motivo Domini fluminis, quasi quod utpotè contentum in investitura loquente etiam de fluminibus, illud esset de Domino Baronis, qui poterat suo libito concessiones facere; Verum omisso puncto domini, contra

quod multa relevantia dici poterant, Replicabam, quod eo etiam posito, ubi jus aquæ ex ejusdem Domini concessione quæsitum est, sive etiam ex immemorabili possessione, quæ vim concessionis obtinet juxta text. in l. hoc jure ff. de aqua quotid. & æstiva, tunc non potest idem Dominus eandem aquam alteri concedere, quia licèt jus ducendi aquam ex flumine vel fonte pluribus concedi possit, attamen secunda concessio intelligenda est dummodò alijs, quibus antea concessa fuit præjudicium non pariat, Ut ultra propositiones generales, in his specialibus terminis probant text. in l. Imperatores ff. de servit. rustic. prad. in l. 1. §. qui vivos ff. ne quid in flumin. pub. & in l. aquam Cod. de servit. & aqua.

Atq; in d.l. hoc jure circa fin. prin. decidi dicebam casum in puncto præjudicij ejus, qui est in altera parte ripæ ob fluminis angustiam, ibi: Vel si angustus annis sit etiam ei, qui in alia ripa sit; Quodque fluminis divisio, quæ pro modo possessionum ad irrigandos agros facienda est, cesset si aliquis plus juris quæsiisse ostenderit, ad litteram probat text. in d.l. Imperatores ubi glos. verbo ostenderit, explicat vel ex concessione Domini, vel ex possessione immemorabili. Esset enim alias tollere jus tertij, quod neque in concessione facta per supremum Principem sublaturum intelligitur, sed potius præservatum ad text. in l. 2. ff. ne quid in loco publico cum concordan, deductis in Romana fabrica de Mancinis disc. 5. & in alijs hoc tit; & in his terminis Rot. decis. 61. par. 4. rec. tom. 2. num. 8. Multo minus id dicendum est in Barone, in quo, neque volente datur hæc potestas tollendi jus tertij, quæ solum posita voluntate, vel de jure, vel de facto residet in supremo Principe; Quamvis autem deputatus hanc agnosceret, & fateretur esse veritatem, attamen ex quibusdam prudentialibus motivis opus fuit controversiam median- te transactione sopire.

CARPENCTORA- TEN. A QVARVM.

PRO

COMMVNITATE CARRVMBI.

CVM

COMMVNITAE CARPENCTO-
RACTEN.

Casus decisus in possessorio per Rotam pro Communitate Carrumbi.

De materia aquarum, Et sub earum concessione quæ veniant, & quæ concedenti reservatæ censeantur, Et de possessorio retinendæ, seu de manutentione in proposito competente.

SYMMARIVM

- 1 F Alti series.
- 2 F Aqua est ejus, in cujus territorio nascitur.

3 Et

- 3 Et cessante opere manufacto potest semper Dominus divertere.
- 4 Habens pro se regulam, sufficit allegare, donec probetur limitatio.
- 5 Servitus strictè capienda est ad limites concessionis vel possessionis.
- 6 Habenti causam universalem sufficit, quod præteritens causam particularem non probet comprehensionem speciei sub eius concessionem.
- 7 Possessio vel prescriptio in una re vel specie non suffragatur quoad alteram.
- 8 Concessa aqua, an censetur concessa in toto vel in parte, declaratur propositio.
- 9 Concessio usus aquæ intelligitur ultra usum proprium, & ex propria necessitate arguitur quid concessum sit.
- 10 Idem de concessionem juris pacendi in alieno territorio, quia intelligitur ultra usum civium.
- 11 Prima civitas incipit à seipso.
- 12 Licet res inter alios acta alijs non præjudicet facit tamen administratum.
- 13 Ponderantur plura adminicula, ex quibus desumatur quid in concessionem aquarum contineatur.
- 14 De Testibus suspectis.

DISC. XXIX.

IN territorio Carrumbi adest quidam collis, quem Carpenſes præteritens unicam habere nuncupationem *de alpiſus*, Carrumbenſes verò dicunt, & melius probant, duplicem habere nuncupationem, Vnam in proclivitate Occidentis *de alpiſus*, Alteram verò à parte Orientis *de lauron*; Cumque in dicto colle plures adefſent fontes seu aquarum ſcaturigines, de anno 1313. Romana Curia in Civitate Carpenſi residente, Dominus & Communitas dicti loci vendiderunt Papæ pro usu dictæ Civitatis omnes aquas *de alpiſus*, quæ collectæ in quodam magno ſpecu, per tumbas seu aqueductus magnifica ſtructura, ut Pontificiam decebat magnificentiam, ex tunc ductæ fuerunt ad Civitatem; Quia tamen tractu temporis aquæ prædictæ, vel ex alicujus ſcaturiginis deficientia, vel ex alio accidenti in parte dencere cœperunt, atque in eodem colle in altera parte nuncupata *de lauron* notabilis adest ſcaturigo, quæ influens in quemdam fontem seu rivulum nuncupatum *de Rialia* deſervit pro irrigandis hortis & prædijs Carrumbenſium, ac etiam pro usu molendinorum ejusdem loci, Hinc præteritens cœperunt Carpenſes, aquas prædictas *de lauron* utpote in generali venditione compenſas ad ipſos pertinere, indebiteque per Carrumbenſes divertiti in dictum rivum *de Rialia*, unde propterea uſque ab anno 1427. & antea, ortæ fuerunt controverſiæ tunc per quamdam concordiam ſopitæ; Circa vero annum 1472. denuo excitatæ, deindeque aliquo intermediante ſilentio reſumptæ fuerunt circa annum 1659. de quo, vel ſequenti, cum V. legati Auditor quandam ſententiã ad favorem Carpenſium contra Carrumbenſes de facto toto dicto tempore iſtas controverſas aquas *de lauron* poſſidentes protuliſſet, introducta cauſa per appellationem ad Cardinalem Legatum Avinionenſem, atq; per iſtum expetito voto *Rota coram Taja*, aſſumpta fuit diſputatio ſuper interdicto poſſeſſorio retinendæ, ſuper quo non capta reſolutione mandatum fuit, etiam ad manutentionis effectum, juxta *Rotaſtylum*, videri de bono jure, ſuper quo aſſumpta diſputatio *ſub die 27.*

Novemb. 1662. prodijt reſolutio Carrumbenſibus favorabilis, deindeque ob aliqua publica illius Principatus accidentia cauſa ulteriorem progreſſum in Rota hucusque non habuit.

In hacigitur ultima diſputatione, ſcribens pro Carrumbenſibus dicebam juris regulam iſtis aſſistere, ut ſcilicet, omnes aquæ in iſto colle, tam ex parte Orientis quam Occidentis naſcentes, ad iſtam Communitatem pertineant in cujus territorio naſcuntur, quoniam aquæ dicuntur ejus, in cujus territorio ſcaturiant juxta textum in *l. aquam & l. præſes*, *Cod. de ſervit. & aqua l. Proculus ff. de damno infecto cū concordantibus per Paris. conf. 112. num. 1. cum ſeqq. vol. primo Loff. ed. conf. 13. num. 18. Cancer. par. 3. var. cap. 4. de ſervit. num. 230. Altograd. conf. 97. num. 2. vol. 2. ac pro abſoluto admittitur apud *Theſaur. decij. 245. de Marini lib. 1. reſolut. 16. Rot. apud Rotas in Melevitana decuſus aquarum 28. Junij. 1651. inter ſuas decif. 460. & in eadem 21. Januarij 1656. coram Melio*, in quibus firmatur, ut ceſſante opere manufacto, quod ſervitutem indicet, liceat ei in cujus prædio aquæ naſcuntur tanquam earum Domino illas divertere, eiſque ſuti modo ſibi bene viſo, quamvis per mille annos naturali curſu fluens ad aliorum uſum deſervierit & habetur in *Bononi. aquarum de Angelellis & in alijs hoc eodem tit. pluries.**

Hinc proinde fundata remanebat intentio Iſtius Communitatis in Domino seu cauſa univerſali, adverſus quam, cum ex altera parte adduceretur ſolum titulus seu cauſa particularis reſultatæ, prædicta concessionem, tanquã limitatio regulæ, idcirco onus ipſius erat concludenter probare quod ſub dicta ejus concessionem iſtæ aquæ eſſent comprehenſæ, quoniam habens pro ſe regulam alio probationis onere non gravatur, ſed fundatam dicitur habere intentionem, donec allegans limitationem illam probet *Mantic. dec. 251. num. 4. cum alijs per Barbos. axiom. 198.*

Instrumentum verò concessionis aquarum de Alpiſus utpote importans traductionem aquæ jure ſervitutis, seu particularis concessionis, operari non debet niſi ad limites verborum, quoniam ſervitus ſtrictè capienda eſt ad limites ſuæ concessionis vel poſſeſſionis, & non ultra *l. ſi manifeſte C. d. ſervit. l. ex moſſ. de ſervit. nuſic. præd. in terminis poſſeſſionis aquarum late Paris. conf. 114. n. 21. cum ſeqq. vol. 1. Cepoll. c. 4. de aquaductu n. 47. Capyc. Latr. conſult. 2. n. 3. cum ſeqq. & 11.*

Habenti etenim cauſam univerſalem ſufficit quod per allegantem limitationem non probetur comprehenſio caſus vel ſpeciei, de quo eſt quaſtio *Burratt. dec. 321. num. 5. Duran. dec. 446. num. 6. Rot. dec. 324. num. 5. par. prima recent. & 220. num. 25. par. 9.* Quodque poſſeſſio vel præſcriptio in una re, seu ad unum effectum, non proſit ad alios effectus vel alias res, in his terminis aquarum *Paris. dicto conf. 114. nu. 23. & ſeqq. Venturin. conf. 20. num. 2. & 3. & 115. Altograd. dicto conf. 97. n. 134. cum ſeqq.*

Obſervandum enim advertetbam nos non verſari in ea quaſtione, an venditæ, cujus vocabulum eſt unicum illamq; totam importat, cenſetur in dubio vendita in totum vel in parte, quo caſu, niſi facti circumſtantie aliud ſuadeant regula aſſiſtit emptori, ex plene deductis in *Romana apothecarum seu pecuniaria 8. Junij 1654. & 25 Junij 1655. coram Bichio, & 27. Februarij 1656. coram Bevilacqua & in ſua materia ſub. iii. de empr.*

In hac enim facti specie venditor non negabat emptori seu concessionario totum id, quod in concessionem continetur, sed punctus erat, an id quod ab emptore agendo pretenditur, includatur nec ne in concessionem, Et in hoc firmiter dicebam onus esse concessionarij probare adversus habentem regulam seu causam universalem, quæ alio non probato sufficit, ideoque non videbantur applicari deducta in *Interamen. aquarum coram Manzano* 213. apud *Postium de manuent.* minusque ad rem faciebant aliæ auctoritates quæ ex parte Carpensium deducebantur, quoniam punctus non erat in eadem aqua seu scaturigine, an scilicet tota vel pars sub concessionem vel alia acquisitione veniret, sed erat in diversitate scaturiginis, ac loci ut supra.

Clarius autem præmissa procedere dicebam, statibus tot adminiculis, præsumptionibus, ac etiam veris probationibus, ita ut spectando consuetam regulam, ut *singula, quæ non prosunt, unita juvent*, quam in antiquis præsertim spectandam esse habetur apud *Cavaler. dec. 93.* casus videretur extra dubietatem; Prima etenim & quidem fortis conjectura deducebatur ex indigentia istarum aquarum de *Lauron. & rialia* pro irrigandis hortis & prædijs ac pro usu molendinorum Carrumbensium; Præsumptio enim est, concessam fuisse aquam exuberantem, & proprio usui non necessariam, non autem quæ ipsi concedenti necessaria vel opportuna erat, juxta textum expressum in *l. præses Cod. de servit. & aqua* ibi, *Cum sit durum & crudelitati proximum ex tuis prædijs aqua agmen horum sitientibus, agris tuis ad aliorum usum vicinorum injuria propagari.*

Ex cujus textu ratione prodijt etiam conclusio in materia pascuorum, quod concessio jure pascendi in alieno territorio intelligitur de eo, quod superest ultra usum Domini & civium *Covarr. lib. primo var. cap. 17. num. 11. Surd. de alim. tit. 7. quest. 8. num. 6. Rovit. super pragm. in rubr. de pascuis. n. 17.* Et confert propositio firmata per *Canonistas in cap. dilecti de arbit.* quod prima charitas incipit à seipso, neque probabile est ad alienum oblectamentum seu abundantiorum commoditatem concessum esse id quod proprio usui necessarium erat.

Secunda deducebatur conjectura seu adminiculum ex statuto hujus loci Carrumbi condito de anno 1387. & sic de tempore non multum remoto à concessionem, & quando recens erat memoria concessionis cum subsequuto usu, præsertim cum tunc nulla exorta esset inter istas partes controversia, in quo statuto agitur de usu aquarum *Lauroni*, & quomodo Carrumbenses ad controversias inter eos removendas, non impedito publico usu molendinorum, illis uti deberent, ex quo statuto aperte liquet de distinctione partium dicti Collis à parte Orientali cum diversa nuncupatione à parte Occidentali. Quod etiam corroboracionem recipit à quadam sententia lata de anno 1458. inter procuratorem fiscalem Baronis seu Domini dicti loci, & Sincos ejusdem Communitatis super purgacione & emundacione dicti fontis de *Lauron*, super quo etiam inter dictos procuratorem fiscalem & Sincos prodijt concordia de anno 1504.

Licet enim ex parte Carpensium alle garetur regula deducta ex textu in *l. sape ff. de re judic.* ut res inter alios acta alijs præjudicare non debeat, Replicabam tamen id procedere, quoties id adducere pro unica concludenti probatione, alijs

probationibus, vel adminiculis non suffulta, secus autem ubi deducitur tanquam unum ex adminiculis seu præsumptionibus, præsertim in concernentibus Dominium seu possessionem, quia, cum eadem res non possit eodem tempore per duos insolitum possideri, ad text. in *l. 3. §. ex contrario ff. de acquir. poss.* recte per actus inter alios factos possessio probatur; Improbabile siquidem omnino dicebam, quod si hujusmodi aquæ dominium & possessio fuissent penes Carpenses, maxime spectato eo tempore, quo, vel Romana Curia ibi residebat, vel saltem ob proximum discessum recens erat memoria, voluissent statuentes de istius aquæ usu agere, quodque adeo gravis & longa verba esset controversia inter ejusdem loci Dominos & Communitatem, super ejusdem aquæ usu per concordiam demum sopita.

Tertia deducebatur conjectura ex diversitate nominis seu vocabuli, quæ licet negaretur per Carpenses, attamen satis concludenter per Carrumbenses justificabatur, quod scilicet *Lauron* non esset vocabulum generale Regionis, seu particulare alicujus prædij contradistinctum à toto colle, sed solum convenire uni declivitati seu parti collis prædicti, ut supra; Hoc enim junctum cum observantia alijsque adminiculis & circumstantijs, clare probabat, quod sub concessionem aquarum de alpbibus non venirent iste de *Lauron* utpotè diversa, cum in hujusmodi concessionibus stricta facienda sit interpretatio ut supra.

Quarta satis evidens concurrebat conjectura resultans ex qualitate ædificij, quoniam in aquis contentis in ea parte, quæ de alpbibus dicitur, cernitur magnum & sumptuosum ædificium cum Pontificijs insignijs, & à quo usque ad Civitatem continuant formæ seu aquæductus lapidei, sumptuosæ & nobilis structuræ; Econverso autem neque in iplo fonte seu scaturigine de *Lauron* aliquid nobile cernebatur ædificium, neque in spatio intermedio aderant formæ seu aquæductus ejusdem structuræ; Quinimo probabant Carrumbenses quod moderno tempore & attentate Carpenses rupes demoliri curassent, ut aquas de *Lauron* traducerent ad magnum specum, in quo alia aquæ colliguntur; Si enim ab initio sub dicta concessionem, partium intentio fuisset omnes aquas collis includere, utique ex tunc in adeo sumptuoso opere neglectum non fuisset istud modicum pro his etiam aquis colligendis.

Quinta conjectura deducebatur ex oculari inspectione significata per mappam geographicam ser. ser. confectam, ex qua constabat de declivitate; Constat enim fontem *Lauronum* fluere in aquæductum propendentem versus *rialiam*, ita ejus naturali cursu postulante; Econverso autem eodem naturali cursu spectato, defluere non posse ad dictum specum & aquæductum Carpensium absque devastacione rupum intermediarum, quæ viva ac nunquam elaborata recognita fuerunt ex oculari inspectione, quæ dicitur evidens probatio omnem aliam speciem probationis superans, ut in specie plantæ seu mappæ geographicæ, ex qua apud *judices* ocularis inspectio resultat, *Rot. dec. 197. num. 5. par. 8. recen.*

Sexta demum, alijs pluribus omisiss, satis etiam evidens conjectura deducebatur ex qualitate fornarum, quæ ostendebantur proportionate ad capiendas aquas de alpbibus, incapaces verò; & incongruæ ad complectendas omnes istas, quæ sub primæ concessionem comprehensæ prætendeban-

sur; Sicuti enim ex pretij quantitate resultat præsumptio quid & quantum in concessione seu contractu deductum sit, ut in allegatis decisionibus Romana pecuniaria seu apotheca coram Bichio, & Bevilacqua cum concordantibus apud Gregor. & adden. dec. 126. ita ex hujusmodi ædificiorum & aquæ ductuum forma, ex rationis identitate eadem præsumptio resultat, Accedente potissimum longissima observantia, quæ ex temporis tam magno intervallo dici etiam poterat præscriptiva antiquæ concessionis, quamvis juxta sensum alterius partis esset complexiva hujusmodi aquarum, multo magis illam attendendo tanquam interpretativam.

Et quamvis aduersus testes super hujusmodi observantia inductos, nonnulla opponerentur exceptiones, attamen istis testibus rationabiliter magis deferendum visum fuit, utpotè à prædictis præsumptionibus & demonstrationibus magis adnuculatis, ideoque ex his & aliis per cæteros defensores deductis, reflectendo etiam ad solam veritatem, iuxta benèque fundata visa fuit dicta resolutio.

SANCTI SEVERINI

AQVARVM.

PRO

CACCIALUPPIS.

CVM

LUTIO PUCCITELLO.

Causa disputata in Congregatione boni regiminis, incertus est exitus.

Aqua concessa uni pro usu molendini vel alio, an concedi possit alteri pro eodem vel simili usu in primi concessionarij præjudicium.

SVMMARIVM.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **S**ecunda concessio semper intelligitur, dummodo non præjudicetur prima.
- 3 **F**acta uni concessione molendini, non potest concedi facultas construendi aliud in parte superiori.
- 4 **D**eclaratur dicta conclusio, & in quo præjudicio procedat.
- 5 **D**istinguuntur species præjudiciorum.

DISC. XXX.

A Quas post servitium publicorum molendinorum ad flumen reverfuras, concessit Communitas Sancti Severini Caccialupis descendentes à celebri, & probato auctore Caccialupo alias Io: Baptista de Sancto Severino, sub annua responsione scutorum quatuor, pro usu molendini seu ædificij ad usum gipsi; Post annos autem 20. circiter Puccitellus curavit obtinere ab eadem Communitate sub annua responsione scutorum sex facultatem divertendi aquas virgines ex vallato mo-

lendinorum, quantum sufficerent pro usu alterius molendini seu ædificij pro cõsimili ædificio gipsi, quæ diversio notabile præjudicium generabat, tum molendinis publicis ejusdem Communitatis, tum etiam dicto alteri molendino seu ædificio, privato quoniã ob aquæ diminutionè longe minor operatio sequeretur, quam de præterito consuetum esset, unde orta inter has partes controversia, & introducta causa in Congregatione boni Regiminis.

Scribens pro Caccialupis dicebam, juris regulam ejus assistere, ut scilicet facta uni concessione, alia fieri non possit alteri in primi præjudicium, cum semper secunda concessio tacitam habeat conditionem, quatenus primo concessionario non præjudicet *juxta textum expressum in lege secunda §. si quis quod, vers. merito, & §. si quis à Principe ff. ne quid in loco publico*, Et in terminis individualibus concessionis licentiæ pro constructione molendini, quod post illud ædificatum, non debeat effectum sortiri consimilis licentiæ alteri concessa construendi novum molendinum in parte superiori, unde divertatur aqua, quæ inferiori juxta solitum non sufficiat, *Barr in l. quominus num. 2. ff. de flumin. benè Prætic. Papien. sub. iii. de concessoria vers. servitus aqua ductus num. 7. circa finem fol. in meis 124. à tergo Tondut. par. 2. qu. civit. cap. 48. num. 16. & 17. Surd. conf. 130. num. 9. Faber in Cod. lib. 3. tit. 24. de servit. & aqua diffin. §. Galeor. lib. 2. contro. 53. num. 60. cum seqq. Cappc. Latr. consult. 8. num. 36. Rot. dec. 61. num. 8. & 9. par. 4. rec. tom. 2. & tanquam absolutum supponit Gratian. discept. 89. in princ.*

Et in Effectu ita est; quoties agitur de flumine publico, atque ille qui præoccupavit licite fecit, cum licentiæ scilicet illius superioris, ad quem illam concedere spectabat, dummodo præjudicium sit reale resultans ex diminutione aquæ, secus si agatur de præjudicio accidentali & voluntario, quod resultat ex majori vel minori molentium concursu, quoniam juxta magis communem istud non habetur in consideratione, nisi ageretur de concessione in flumine privato, atq; facti circumstantie ostenderent partes habuisse respectum ad jus privativum, quod præsertim ex quantitate pretij soluti seu præstationis convenit pro concessione desumitur, ut distinguere solent scribentes ad intelligentiam doctrinæ *Barr. in l. non modus C. de servit. & aqua, & de quo plenè agit Cappc. Latr. dicta consult. 8.* Unde propterea, ad veritatem etiam reflectendo, dicebam quæstionem esse magis facti quam juris, an scilicet præjudicium quod Caccialupi sibi generari dicebant, esset accidentale & voluntarium, ut per alteram partem dicebatur, quod nempe agrè ferrent adesse aliud ædificium ejusdem materiæ, per quod cessante quadam specie juris privativi, minorem concursum haberent; sive materiam viliori pretio vendere cogentur; Vel potius præjudicium esset reale, quia nempe ob aquæ diversionem fieri non posset consuetum laborerium, Atque cum hoc sensu processit Congregatio, committendo in partibus informationem super hac facti circumstantia, ad effectum exinde efformandi judicium ac se certificandi de præsupposito præjudicio exinde resultante Communitati & molendinis publicis tempore æstivo.